

Roma Strateji Sanatı

Sextus Iulius Frontinus, Çev. Samet Özgüler

İstanbul, Kronik Yayınevi, 2022, 176 sayfa, ISBN: 978-625-8431-544.

Furkan YURDAGÜL*

Asıl adı *Strategemata* olan *Roma Strateji Sanatı* kitabı, yazarı Sextus Iulius Frontinus'un, kendisinden önceki başarılı savaşların stratejilerini Roma ordusuna yardımcı bir kılavuz olması amacıyla kaleme aldığı kitaptır. Yazar, kitapta strateji örnekleri verirken; Iulius Caesar, Büyük İskender, Scipio Africanus, Mithridates ve Hannibal gibi, Roma ve Yunan Devletlerinin askerî deha olan komutanlarının izlediği stratejileri, taktikleri ve manevraları kaleme almıştır. Böylelikle kendi dönemine dek uygulanmış askerî manevra ve taktiklerin örneklerini, detaylara boğmayarak, kafa karıştırmayacak şekilde ve madde madde sıralamıştır.

Kitabın yazarı Sextus Iulius Frontinus'un hayatından, neler yaptığından bahsedecek olursak şöyle bir giriş yapabiliriz. Doğduğu yıl tam olarak bilinmese de Tarihçi Gaius Cornelius Tacitus, ondan MS 70 yılının şehir başkanı olarak söz etmesiyle birlikte -basit bir yaş hesaplamasıyla- 35 yılından önce doğmadığını ortaya koyabiliyoruz. MS 1. yy.da yaşamış, Roma içerisinde forsu güçlü olan önemli senatörlerden biriydi. Aile soyunun isminin "Iulius" olması ve kendi hayatından bahsederken belirttiği gibi Roma'da su işleri başkanlığı yapmış olması asil, köklü bir soya sahip olduğunu göstermektedir. Ek olarak Frontinus, üç kere konsül seçilmiş ve ilk konsüllüğünden sonra Britanya eyalet valisi olmuştur. Yerine geldiği valinin uygulamalarını devam ettirmiş ve Galler dolaylarında güçlü bir kabile olan Silures'i hezime uğratmıştır. Silures'e boyun eğdirmesi ve ele geçirdiği bölgede rutin bir şekilde garnizon ve kaleler inşa ettirmesi kendisinin iyi bir stratejist olduğuna işaret etmektedir. 97 yılında ise

*Lisans Öğrencisi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tarih Bölümü, Ankara, yurdagul.furkan@hbv.edu.tr

Su İşleri Başkanlığına atanmıştır. Forsunu en çok bu görevde artırmış ve bu esnada *De Aquis* veyahut *Aqueductu Romae* (Roma'daki Su Kemerleri) adlı eserini yazmıştır. Kuvvetle muhtemel, ölene dek vazifesinin başında kalmıştır.

Strategemata (Roma Strateji Sanatı) adlı kitabı çeviren Samet Özgüler ise 1994 yılında Ankara'da doğmuş ve Gazi Çiftliği Lisesini bitirmiştir. Liseden mezun olduktan sonra İstanbul Üniversitesinde Latin Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirmiş ve aynı üniversitede Eski Çağ Tarihi'nde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Çalışmalarına Roma'nın askerî, hukuki ve siyasi tarihi; Hristiyanlık; Geç Antik Çağ Tarihi ve Antik Çağ İtalya Yarımadası konuları üzerinde devam etmektedir.

Yazar Sextus Iulius Frontinus'un bu kitabı, bahsettiğimiz üzere, özellikle Roma ve Yunan tarihindeki ehemmiyetli komutanların kendi zamanlarına dek uygulanan, başarılı strateji örneklerini içermektedir. Kitap, aslında dört ayrı kitabın birleşmesiyle oluşmuştur. Üç kitap Frontinus'a ait olsa da muhteva bakımından çeşitlilik arz eden dördüncü kitabın yazarı bilinmemektedir. Üslup bakımından ise ağıdalı bir dilin tercih edilmediği görülmekte ve dört kitapta da madde madde, kısa anekdotlardan oluşan anlatım söz konusudur. Frontinus'un, *Roma Strateji Sanatı*'nı yazarken Thoukydides, Titus Livius ve Polybios gibi belli başlı usta tarihçilerden yararlandığı aşikârdır. Adı geçen tarihçilerden yararlanması da, her kaynakta rastlanılmayacak kadar nadir örnekler vermesi, böylece okur için muhteşem bir bilgi kaynağı oluşturması bakımından faydalı olmuştur.

Dört kitabın içeriğine de ayrı ayrı ve detaya indirgeyerek bakacak olursak; birinci kitapta daha çok, savaştan önce ne gibi stratejilerin yapılabileceği açıklanmaktadır. Frontinus, bir komutanın savaştan önce ele alması gereken hususları 12 başlık üzerinden açıklamış ve her başlığın altında; komutanın zihninde fikir oluşturabilecek, oradan yola çıkılabilecek strateji metotlarını madde madde yazmıştır. Örneğin “Olumsuz alametler dolayısıyla askerlerde oluşan korkuyu nasıl bertaraf edersin?” sorusunu merkeze alan XII. başlık altında, tarihten örneklerle dolu 12 stratejik hamle yazılmıştır. 12 stratejik hamleden dikkat çeken bir strateji örneği şöyledir: “Gaius Iulus Caesar, bir gemiye bineceği sırada ayağı kayınca şöyle bağırdı: ‘Seni sıkıca tuttum, Toprak Ana.’ Olayı bu şekilde yorumlayınca sanki, yola çıkmış olduğu topraklara geri dönme yazgısı olan bir adanmış gibi göründü.” (s. 49)

Birinci kitap, savaş öncesinde uygulanması gereken stratejiler bütünü anlatmaktaydı. Kitap, savaş stratejisi adına mantıken aşama aşama ilerlediği için ikinci kitapta, savaş esnasında yapılması gereken hususlara odaklanılmaktadır. İkinci kitapta bu hususlar 13 başlık altında madde madde açıklanmıştır. Roma tarihine ilgili okurlar için ön fikir oluşturması adına bu başlıklardan ikisini şöyle örneklendirebiliriz: “Nasıl pusu kurarsın?” (s. 74) ve “Savaşılacak yeri nasıl bulursun?” (s. 59)

Üçüncü kitap ise savaş sonrasında kasaba ve şehirlerin kuşatılmasının ardından veyahut ele geçirilen bölgeleri savunmak adına uygulanacak yöntemleri, 18 başlık altında hem biz okurlara hem de Roma ordusuna ve komutanlarına anlatmaktadır. Kitap, örneğin “Kuşatılanlar nasıl aldatılır?” (s. 107) ve “Nasıl huruç edilir?” (s. 128) gibi başlıkları içermektedir.

Dördüncü ve son kitapta ise diğer üç kitaba kıyasla daha farklı bir içerikle karşılaşmaktayız. Bu

kitabın içeriğinde, savaş stratejilerinden ziyade askerî bilimin temel unsurları yer almaktadır. Aslında dördüncü kitap içerik bakımından daha ayrı tutulmuş olsa da diğer üç kitabın tamamlayıcısı konumundadır zira askerî bilimin temel unsurları disiplin, tevazu ve azimdir. Bunlar olmazsa savaş stratejisinin de hiçbir öneminin olamayacağı kanaatindeyim. Dördüncü kitabın giriş yazısına ve başlıklarına bakıldığında bu, kolaylıkla anlaşılacaktır.

Sonuç olarak, dört kitabın birleşmesiyle oluşan *Roma Strateji Sanatı* adlı kitabında Yazar Sextus Iulius Frontinus, bilgi karmaşasından kaçınmış, böylelikle net ve ayıklanmış bilgileri önümüze koymuştur. Okuru yormayan anlatımı ise kitabı güzelleştiren bir diğer detaydır. Kitap, akıcı ve sade bir dile sahiptir. Roma tarihi, savaş tarihi ve strateji konularına ilgi duyanlar; bu alanlara yönelik çalışma yapmak veyahut bilgi sahibi olmak isteyen okurlar gönül rahatlığı ile bu kaynaktan faydalanabilirler.